

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้การเรียนการสอนวิชาอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และสามารถพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับความถนัด สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง สังคมและตลาดแรงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) ดังนั้น เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมาย การใช้กระบวนการทางการศึกษาวิชาอาชีพจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญเพื่อเตรียมกำลังคนออกสู่ตลาดแรงงานที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทางหนึ่ง

การวิจัยครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 152 คน ครูแนะแนว จำนวน 152 คน และครูผู้สอนวิชาอาชีพ จำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open - ended) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 715 ฉบับ ได้รับกลับคืน จำนวน 651 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.04 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวนคาบต่อสัปดาห์ที่สอนกิจกรรมแนะแนว น้อยกว่า 15 คาบต่อสัปดาห์ เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี วุฒิต่างการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวนคาบต่อสัปดาห์ที่สอนน้อยกว่า 15 คาบต่อสัปดาห์ ปฏิบัติการสอนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิต ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

2. สภาพการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา

ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี

2.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอน รายวิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว ในกลุ่มงานผลิต (เกษตรพืช) วิชา ช 0123

การเลี้ยงไก่เนื้อ ในกลุ่มงานผลิต (เกษตรสัตว์) วิชา ช 0155 ช่างขนมไทย
ในกลุ่มงานผลิต (คหกรรมศาสตร์) วิชา ช 0261 ช่างเดินสายไฟภายในอาคาร
ในกลุ่มงานบริการ (อุตสาหกรรม) โรงเรียนค่านิงถึงองค์ประกอบในการจัดการเรียน
ด้านจำนวนครูผู้สอน สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ มีการจัดการเรียนวิชาอาชีพ
วิธีการจัดการเรียน ได้แก่ การกำหนดรายวิชา กิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอนในแต่ละ
ภาคเรียน

การประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริม
การประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ วิธีการส่งเสริม คือ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ด้านการ
ประชาสัมพันธ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการ
ประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ วิธีการประชาสัมพันธ์ คือ การชี้แจงในการประชุมผู้ปกครอง
กรรมการศึกษาโดยมีกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์ คือ นักเรียน

การเตรียมบุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียม
บุคลากรเพื่อจัดวิชาอาชีพให้แก่นักเรียน วิธีการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อการจัดวิชาอาชีพ
คือ การจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรวิชาอาชีพ แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้สอนในแต่ละระดับชั้น

การจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่
มีการส่งเสริมการจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพ วิธีการส่งเสริมคือ การส่งเสริม
ให้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตสื่อ สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมสื่อการสอน
และวัสดุฝึกวิชาอาชีพ สื่อการสอนที่จัดเตรียมส่วนใหญ่ ได้แก่ สื่อและวัสดุที่เป็นของจริง
วิธีการจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพ คือ การศึกษาแผนการสอนแล้วจัดรายการสื่อ
ที่ต้องใช้

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียน
ส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โดยค่านิงถึง เครื่องมือและอุปกรณ์ใน
การฝึกปฏิบัติ

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ วิธีการเตรียมการวัดผลและประเมินผล คือ การแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล

การจัดเตรียมบริการแนะแนววิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมการจัดเตรียมบริการแนะแนววิชาอาชีพ วิธีการส่งเสริมการจัดเตรียมบริการแนะแนว คือ การจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมบริการแนะแนววิชาอาชีพ วิธีการจัดเตรียมบริการแนะแนวคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานแนะแนววิชาอาชีพ

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ โดยมีหลักในการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ คือ การนิเทศเพื่อแสวงหาความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง วิธีการจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ คือ ผู้บริหารให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอน

2.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ครู จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ การส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่มีขั้นตอนในการเตรียมการสอนวิชาอาชีพ คือ การเตรียมบทเรียนด้านเนื้อหา ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบสาธิต

การใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ วิธีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพคือ การส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อ สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่มีการใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ ประเภทของสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ คือสื่อวัสดุที่เป็นของจริง ครูผู้สอนวิชาอาชีพยึดหลักในการใช้สื่อประกอบการสอน คือการใช้สื่อที่หาง่ายมีในท้องถิ่น

การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่มีการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ ประเภทของสถานที่คือ อาคารอเนกประสงค์

การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ วิธีการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ คือการจัดให้มีการทำจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา วิธีการวัดผลวิชาอาชีพ คือ การทดสอบภาคปฏิบัติ

การจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ พบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการจัดบริการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล วิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลคือ การทำระเบียบสละสม การจัดบริการสนเทศด้านอาชีพแก่นักเรียนส่วนใหญ่ คือการจัดป้ายนิเทศ ข้อมูลสนเทศเกี่ยวกับอาชีพที่จัดให้นักเรียนส่วนใหญ่ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของงานในแต่ละอาชีพ ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการบริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแก่นักเรียน โดยดำเนินการให้คำปรึกษาเป็นรายกลุ่ม ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการจัดบริการติดตามผลเพื่อดูความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน วิธีการติดตามผลเพื่อดูความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน คือ การสอบถามนักเรียนโดยตรง

การนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีวะ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการนิเทศและติดตามผลการจัดวิชาอาชีวะ กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศและติดตามผลการจัดวิชาอาชีวะ คือ การเยี่ยมชั้นเรียน วิธีการจัดการนิเทศและติดตามผล คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีวะ

การติดตามการเตรียมการจัดวิชาอาชีวะ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามการเตรียมการจัดวิชาอาชีวะ วิธีการติดตามการเตรียมการจัดวิชาอาชีวะ คือ การสอบถามจากครูผู้สอน สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการติดตามการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีวะ วิธีการติดตามการเตรียมการจัดบริการแนะแนว คือ การสอบถามจากครูผู้สอน

การติดตามการดำเนินการจัดวิชาอาชีวะ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามการดำเนินการจัดวิชาอาชีวะ วิธีการติดตามการดำเนินการจัดวิชาอาชีวะคือ ดำเนินการติดตามการดำเนินการจัดวิชาอาชีวะ สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการติดตามการดำเนินการจัดบริการแนะแนวอาชีวะ วิธีการติดตามการดำเนินการจัดวิชาอาชีวะ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการจัดบริการแนะแนวอาชีวะ

3. ปัญหาการจัดวิชาอาชีวะ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีวะ

ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีวะ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่า โรงเรียนมีปัญหาในด้านการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีวะด้านการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีวะ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการสอนและวัสดุฝึก ด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการบริการแนะแนว และด้านการนิเทศและติดตามผล สำหรับปัญหาที่สำคัญในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีวะคือ โรงเรียนไม่สามารถจัดแผนการเรียนวิชาอาชีวะได้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเลือกได้ตามความสามารถ ความถนัด และความต้องการได้

ปัญหาที่สำคัญในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมบุคลากร คือ ขาดงบประมาณในการเตรียมบุคลากรทั้งภายในโรงเรียนและวิทยากรท้องถิ่น ปัญหาที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพ คือ การขาดงบประมาณสนับสนุน ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ คือ อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานในโรงเรียนไม่เพียงพอ ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล คือ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ ปัญหาที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดเตรียมบริการแนะแนวอาชีพ คือ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการแนะแนวโดยตรง ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล คือ โรงเรียนขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ

ส่วนปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ของครูแนะแนวส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหาในด้านการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพและการจัดเตรียมบริการแนะแนวอาชีพ ปัญหาที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมบริการแนะแนวอาชีพ คือ โรงเรียนขาดข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพที่ทันสมัย

ส่วนปัญหาการเตรียมการจัดวิชาอาชีพของครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหาในด้านการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ด้านการจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพและด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ ปัญหาที่สำคัญในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ คือ โรงเรียนไม่สามารถจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพได้หลากหลายเพื่อให้นักเรียนเลือกเรียนได้ตามความสามารถ ความถนัด และความต้องการได้ ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมสื่อการสอนและวัสดุฝึกวิชาอาชีพ คือ โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ ปัญหาที่สำคัญในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพคือ อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานอาชีพในโรงเรียนไม่เพียงพอ

3.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่า โรงเรียนมีปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อประกอบการสอน ด้านการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการบริการแนะแนวและด้านการนิเทศและติดตามผล สำหรับปัญหาที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนคือ ครูขาดความรู้และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา ปัญหาที่สำคัญในการใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ คือ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน ปัญหาที่สำคัญในการนิเทศและติดตามผลการจัดวิชาอาชีพ คือ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการนิเทศโดยตรง

ปัญหาการดำเนินการจัดบริการแนะแนวเพื่อส่งเสริมการจัดวิชาอาชีพ ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีปัญหาในการจัดบริการแนะแนวอาชีพ สำหรับปัญหาที่สำคัญในการจัดบริการแนะแนวอาชีพ คือ ครูขาดข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพที่ทันสมัย

ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ของครูผู้สอน วิชาอาชีพ ส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ด้านการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพและด้านการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ สำหรับปัญหาที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือ ครูขาดการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย ปัญหาที่สำคัญในการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ คือ ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมแซมครุภัณฑ์ที่ใช้ฝึกงานวิชาอาชีพ ปัญหาที่สำคัญในการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ คือ สถานที่ที่ฝึกงานในโรงเรียนไม่เพียงพอ ปัญหาที่สำคัญในการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพคือ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ

3.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

ปัญหาการติดตามประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหาในด้านการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพและด้านการติดตามประเมินผล การดำเนินการจัดวิชาอาชีพสำหรับปัญหาที่สำคัญในด้านการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัด วิชาอาชีพคือ โรงเรียนขาดผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลโดยตรง ปัญหาที่สำคัญในการ ติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพคือ ขาดการติดตามที่จริงจัง

ปัญหาการติดตามประเมินผลของครูแนะแนวส่วนใหญ่ระบุว่า มีปัญหา ในด้านการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ และด้านการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ สำหรับปัญหาที่สำคัญในด้านการติดตาม ประเมินผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ คือ โรงเรียนขาดผู้รับผิดชอบในการ ติดตามประเมินผลโดยตรง ปัญหาที่สำคัญในการติดตามประเมินผล การดำเนินการจัดบริการ แนะแนวอาชีพ คือ ขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนวอาชีพที่จริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียน ประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

ในเรื่องการ จัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ เปิดสอนรายวิชา ช 011 การปลูกพืชผักสวนครัว วิชา ช 0123 การเลี้ยงไก่เนื้อ วิชา ช 0155 ช่างขนมไทย วิชา ช 023 ช่างเสื่อผ้าสตรีเบื้องต้น วิชา ช 0261 ช่างเดิน สายไฟภายในอาคาร โรงเรียนคำนึงถึงองค์ประกอบในการจัดแผนการเรียนด้านจำนวนครู ผู้สอน มีวิธีการจัดแผนการเรียน คือ การกำหนดรายวิชา กิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอน ในแต่ละภาคเรียน จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า รายวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน ส่วนใหญ่เป็นอาชีพทั่ว ๆ ไปที่มีในชุมชนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นักเรียน

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรืออาจเป็นอาชีพเสริมรายได้ให้กับนักเรียนอีกทางหนึ่ง ดังผลการวิจัยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพเป็นไปตามเจตนาารมณ์ของหลักสูตรนั้น พบว่าสาขาวิชาอาชีพที่เปิดสอนจะต้องสอดคล้องกับแผนการผลิตของชุมชนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการจัดรายวิชาอาชีพ เมื่อพิจารณาในประเด็นที่โรงเรียนคำนึงถึงองค์ประกอบในการจัดแผนการเรียนด้านจำนวนครูผู้สอนนั้นจะเห็นได้ว่าจะมีความสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2521) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการจัดแผนการเรียนนั้น สิ่งที่โรงเรียนควรพิจารณาคือ จำนวนชั้นเรียนที่จะเปิดสอน จำนวนครูผู้สอน จำนวนผู้เรียน ปริมาณของวัสดุอุปกรณ์และความต้องการของท้องถิ่น ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือโรงเรียนไม่สามารถจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพได้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเลือกได้ตามความสามารถ ความถนัดและความต้องการได้ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนจะสามารถจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพให้สนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดีนั้น โรงเรียนควรมีการพิจารณาความพร้อมด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อวัสดุ รวมทั้งทรัพยากรและข้อมูลพื้นฐานในท้องถิ่นมาพิจารณาควบคู่กันไปด้วย เพื่อหาแนวทางในการจัดแผนการเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ในเรื่องการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ วิธีการส่งเสริมคือ การให้บุคลากรมีความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนา สำหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพ วิธีการคือ การชี้แจงในการประชุมผู้ปกครอง กรรมการศึกษาโดยมีกลุ่มเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์คือนักเรียน หากพิจารณาจากผลการวิจัยแล้ว พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดการประชาสัมพันธ์วิชาอาชีพได้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ที่กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รู้และเข้าใจว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน มีเป้าหมาย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบ และในขณะเดียวกันก็เป็นการประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียนให้ครูอาจารย์และนักเรียนได้ทราบถึงนโยบายเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน อันจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน

ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือโรงเรียนควรรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมากนัก แต่เกิดผลดี เช่น การประชุมชี้แจงผู้ปกครองและกรรมการศึกษา การเยี่ยมบ้านนักเรียน การร่วมกิจกรรมสำคัญในชุมชน ตลอดจนการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาช่วยเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์

ส่วนในเรื่องการเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมบุคลากร ด้วยวิธีการจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรวิชาอาชีพ แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้สอนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งประเด็นการจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรวิชาอาชีพ แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้สอนในแต่ละระดับชั้นนั้น สอดคล้องกับการวิจัยของ พิบุลขวัญ ชวัญเมือง (2535) ที่พบว่าการจัดครูเข้าสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอน และกิจกรรมการสอน วิธีการเตรียมบุคลากรของโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการเตรียมบุคลากรเพื่อการจัดวิชาอาชีพได้เหมาะสมเท่าที่ควร โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างอื่นควบคู่กันไป เพื่อให้การเตรียมบุคลากรบรรลุผลดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสัมมนาให้ความรู้ทางวิชาการ การประชุมปฏิบัติการ work-shop การสาธิตการสอน การศึกษานอกสถานที่ การรวบรวมแหล่งทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และวิทยากรทุก ๆ ด้านที่จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ (กรมวิชาการ, 2521) ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดงบประมาณในการเตรียมบุคลากรทั้งภายในโรงเรียนและวิทยากรท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดแผนการเรียน เพราะโรงเรียนไม่สามารถจัดแผนการเรียนได้หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเลือกได้ตามความถนัด ความสามารถและความต้องการได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ที่พบว่า บุคลากรที่มีความสามารถในการสอนวิชาอาชีพมีจำนวนจำกัด ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีบุคลากรที่มีในท้องถิ่นมาช่วยสอนและประสานกับโรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้เคียง ศูนย์วิชาการ โรงเรียนหรือศูนย์วิชาการจังหวัด เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากร เพื่อขอความร่วมมือต่อไป

การจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตสื่อ ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อ สื่อการสอนที่จัดเตรียมคือสื่อวัสดุที่เป็นของจริง วิธีการจัดเตรียมคือการศึกษาแผนการสอนแล้วจัดรายการสื่อที่ต้องใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสื่อการเรียน โดยเฉพาะการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตสื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2524) ที่ได้เสนอไว้ว่า การนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ โรงเรียนควรจัดหาหรือนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบการอาชีพอิสระ ฯลฯ เพราะกิจกรรมที่ปฏิบัติในวิชาการงานและอาชีพ ควรจะสอดคล้องกับลักษณะความต้องการของท้องถิ่น ส่วนปัญหาผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ การขาดงบประมาณสนับสนุนและครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน เมื่อพิจารณาจากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความพยายามของ โรงเรียนที่จะส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตสื่อ ตลอดจนการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อ การดำเนินการดังกล่าวของ โรงเรียนคงจะทำให้ลดปัญหาลง ได้พอสมควร นอกจากนั้น โรงเรียนควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานเอกชน ประชาชน เพื่อช่วยเหลือในเรื่องของงบประมาณเท่าที่สามารถจะดำเนินการได้

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โดยคำนึงถึง เครื่องมือและอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติ สถานที่ที่จัดเตรียมคืออาคารอเนกประสงค์ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานเป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสม ดังที่สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2526) กล่าวว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ตรงตามในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจึงเป็นหน้าที่ของ โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดสร้างขึ้น เพื่อให้เด็กเรียน ได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพจริง การสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน ซึ่ง โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องจัดหา สถานที่ฝึกปฏิบัติงานซึ่งมีความพร้อม ปลอดภัยและ

เหมาะสมกับการปฏิบัติงานให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ในโรงเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรมวิชาการ (2538) ที่พบว่า โรงเรียนมีอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ ปัญหาดังกล่าว อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่โรงเรียนประถมศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ไขก็คือ ของงบประมาณเพิ่ม หรือก่อนเปิดแผนการเรียน โรงเรียนควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของท้องถิ่น การสนับสนุนด้านอาชีพของท้องถิ่น ตลอดจนศักยภาพของโรงเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลก่อนตัดสินใจว่าโรงเรียนจะเปิดสอนรายวิชาใดบ้าง ทั้งนี้จะช่วยลดปัญหาอาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานในโรงเรียนไม่เพียงพอได้

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล โดยการกำหนดให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตร แผนการสอน และคู่มือการประเมินผล เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวัดผลและประเมินผล โดยการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตร แผนการสอน และคู่มือการประเมินผล เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลแก่นักเรียน ครูผู้สอนเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จะต้องเตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน ในเรื่องของเกณฑ์ และแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน (กรมวิชาการ, 2533) ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนและกลุ่มโรงเรียนที่จะต้องร่วมกันวางแผนดำเนินการวัดผลและประเมินผลได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร นอกจากนี้ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือบุคลากรที่รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิบูลขวัญ ขวัญเมือง (2535) ที่พบว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผลมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลและขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย จะเป็นการลดปัญหาค่ากรไม่เพียงพอได้

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดเตรียมการนิเทศและติดตามผลเพื่อแสวงหาความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง วิธีการจัดเตรียมส่วนใหญ่ผู้บริหารให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอน เมื่อพิจารณา ผลการวิจัย ในประเด็นของ การนิเทศเพื่อแสวงหาความสามารถของแต่ละบุคคล จะเห็นได้ ว่าสอดคล้องกับหลักการนิเทศของ รອງรัตน์ อิศรภักดี (2521) กล่าวไว้ว่า การนิเทศจะต้อง เป็นการแสวงหาช่องทางที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดอ่านและปฏิบัติการทางสร้างสรรค์ เปิดโอกาส ให้ทุกคนบรรลุตามวุฒิภาวะของเขา ให้แต่ละคนเสนอผลงานตามความเหมาะสมไม่ปล่อยให้ คนใดคนหนึ่งผูกขาดความเป็นผู้นำ สนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมออกความคิดเห็น ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พยายามทำให้ครูมีสำนึกในความมั่นคงของอาชีพการงาน มี กำลังใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ มีความพอใจในผลสำเร็จของงาน มีใจกล้าหาญและยุติธรรม ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ทำให้มีการพัฒนา นโยบายการนิเทศและความมุ่งหมายของการ จัดการศึกษา และนำเอาความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก กระบวนการเรียน ระเบียบ สังคม และการพัฒนาหลักสูตรวิชาอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน การที่ผู้บริหารให้ คำปรึกษาแนะนำแก่ครูผู้สอนด้วยตนเองนั้น ถือว่าเป็นการนิเทศงานอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้จะ เป็นการดูแลติดตามอย่างใกล้ชิดวิธีหนึ่งแล้วยัง เป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้สอน อีกด้วย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดการวางแผนการนิเทศ และติดตามผลวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจะมีการวางแผนงานการนิเทศอย่าง เป็นระบบระเบียบ เพราะการวางแผนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานนิเทศที่จะประสบผล สำเร็จ ดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2535) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอยู่บน หลักการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนงานอย่างเป็นระเบียบ เป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถ แข่งสร้างสรรค์ ทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ รวมทั้งให้ขวัญและ กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วย ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาที่ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานนิเทศ กลุ่มโรงเรียนในการจัดอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อให้ความรู้และแนวทางการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบต่อไป

การจัดเตรียมบริการแนะแนววิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานแนะแนววิชาอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิบุลขวัญ ชวัณเมือง (2535) ที่พบว่า โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นที่โรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรงนั้นนับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรแนะแนว เพราะเมื่อมีการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบโดยตรงก็ย่อมมีการกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานแนะแนวแก่นักเรียนบรรลุผล ภายใต้อุปสรรคของการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบตนเอง พัฒนาความรู้ด้านอาชีพและพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบที่มีต่ออาชีพ (วัชร ทรัพย์มี, 2523) แต่การที่โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบงานแนะแนววิชาอาชีพเพียงประการเดียวนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการแนะแนววิชาอาชีพได้บรรลุผลดีเท่าที่ควร โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างอื่นควบคู่กันไป เช่น ดำเนินการให้ครูอาจารย์ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ จัดระบบประสานงานการให้บริการแนะแนวที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนรายวิชาได้ตามความถนัดและความสนใจ พร้อมทั้งดำเนินการให้มีการแนะแนวและประสานงานระหว่างงานแนะแนวกับครูอาจารย์ในโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2533) ทั้งนี้เพื่อให้การแนะแนวอาชีพแก่เด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือโรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจะประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวให้แก่ครูในโรงเรียนทราบ เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหา หรือส่งเสริมครูให้มีความรู้และประสบการณ์ เช่น ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนาเกี่ยวกับการแนะแนววิชาอาชีพ ถ้าครูในโรงเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจัง ก็จะช่วยลดภาระของครูแนะแนวและปัญหาขาดแคลนบุคลากรแนะแนวที่มีความรู้โดยตรงลงได้

2. การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้วยการส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมสำหรับครูผู้สอนมีการเตรียมบทเรียนด้านเนื้อหาและใช้วิธีการสอนแบบสาธิต ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารได้ดำเนินการในประเด็นส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมนั้น ผู้บริหารดำเนินการได้สอดคล้องกับบทบาทที่กรมวิชาการ (2520) ได้กำหนดเอาไว้ว่า ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชั้นเรียน แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในชั้นเรียน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารควรดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลาย เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังที่กรมวิชาการ (2520) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนี้ จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง สนับสนุนให้ครูใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย จัดโรงเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการผลิตและใช้สื่อที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ สนับสนุนให้มีการสอนซ่อมเสริม กระตุ้นให้ครูเอาใจใส่ต่อการสอน รวมทั้งดูแลให้มีการปรับปรุงการสอนของครู ให้เป็นไปตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด สนับสนุนให้ครูนำเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนการสอน จัดประชุมครูเพื่อวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียนการสอน และพยายามลดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาทำการสอนได้เต็มที่ สำหรับครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่มีการเตรียมบทเรียนด้านเนื้อหาและใช้วิธีการสอนแบบสาธิต ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมเพราะครูผู้สอนก่อนจะลงมือสอน ควรจัดเตรียมการสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ธรรมชาติของเนื้อหาวิชา กำหนดสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และยังคงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย (กรมสามัญศึกษา, 2529) นอกจากนี้ การสอนแบบสาธิตนับว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีการปฏิบัติ ตามลำดับขั้นตอน การใช้เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุอย่างถูกต้อง (สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์, 2525) ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดความรู้และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

กับบทเรียนและเนื้อหาวิชาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ครูขาดความรู้และทักษะในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน และเนื้อหาวิชา ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือจัดให้ครูไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อประกอบการสอนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้สื่อ สื่อที่ใช้คือสื่อวัสดุที่เป็นของจริง และเป็นสื่อที่หาง่าย มีในท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสมในการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนเพราะสื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อวัสดุที่เป็นของจริง นับว่าโรงเรียนดำเนินการได้เป็นอย่างดี เพราะการเลือกใช้สื่อวัสดุที่เป็นของจริงทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น การใช้สื่อที่หาง่ายมีในท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2524) ได้กล่าวถึงประเภทของสื่อการเรียนการสอนกลุ่มการงาน และอาชีพว่า ควรจะประกอบด้วย หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา คู่มือการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ นิตยสาร วารสาร ตลอดจนทรัพยากรในท้องถิ่น ครูผู้สอนสามารถนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นับว่าเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น และช่วยประหยัดงบประมาณอีกด้วย ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อประกอบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมวิชาการ (2535) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ที่พบว่า ครูขาดทักษะในการจัดทำ พัฒนา การใช้สื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดทำแผนการสอนและคู่มือครู ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดอบรมครูเพื่อให้มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อ หรืออาจเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อการสอน พร้อมทั้งจัดหาคู่มือการผลิตและวิธีการใช้สื่อการสอนมาให้ครูได้ศึกษา สันนิษฐานให้ครูผลิตสื่อขึ้นใช้เอง โดยการนำวัสดุในท้องถิ่นมาดัดแปลงเป็นสื่อการสอน หรืออาจติดต่อกับสถาบันหรือหน่วยงานราชการและเอกชนต่าง ๆ เพื่อขอบริจาคสื่อการเรียนที่เหลือใช้

การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา คำตรง (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นความพยายามของโรงเรียนที่จะจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนโดยการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานในโรงเรียน เพราะการเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ ตลอดจนงานนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน หากโรงเรียนสามารถจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความเห็นเห็นว่า ถ้าโรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทางวิชาอาชีพที่หลากหลาย โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านอย่างต่อเนื่องกับบิดา มารดา หรือประชาชนในท้องถิ่น หรือฝึกหัดงาน โดยใช้แหล่งวิชาการและสถานประกอบการที่มีอยู่ภายในชุมชน (ธนู แสงวงศ์, 2528) จะทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ห้องปฏิบัติงานและโรงฝึกงานในโรงเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการศึกษาศาสนา สถานการณ์การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา (กรมวิชาการ, 2538) ที่พบว่าโรงเรียนมีอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอต้องยืมห้องเรียน ใช้ใต้ถุนบ้านพักครูหรือใต้ถุนอาคารเรียน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าก่อนที่จะเปิดสอนรายวิชาอาชีพใด ๆ โรงเรียนควรสำรวจความพร้อมขั้นพื้นฐานของโรงเรียนก่อน เช่น ด้านอาคาร สถานที่ ทรัพยากรในท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตลอดจนสำรวจแหล่งวิชาการและสถานประกอบการในชุมชนที่สามารถส่งนักเรียนไปฝึกงานได้ จะช่วยลดปัญหาสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานวิชาอาชีพไม่เพียงพอลงได้

การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ การทดสอบภาคปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นวิธีการทดสอบที่เหมาะสมตามแนวทางการประเมินผลวิชาอาชีพซึ่งแตกต่างไปจากการวัดผลและประเมินผลวิชาสามัญทั่ว ๆ ไป ในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พจน์ สะเพียรชัย (2526) ได้กล่าวถึง วิธีการประเมินผลวิชาอาชีพที่แตกต่างจากวิชาสามัญอื่น ๆ โดยแบ่งออกเป็น การวัดวิธีการ กระบวนการและแนวทางปฏิบัติ การวัดและประเมินผลงานขั้นสุดท้าย และการวัดเจตคติหรือคุณภาพทางจิตใจของผู้เรียนที่มีต่อการทำงาน ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรแก้ปัญหาโดยการจัดฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผล จัดทำคู่มือการวัดผลที่จำเป็นต้องใช้ให้แก่ครู จัดให้ครูทดลองสร้างเครื่องมือในการวัดผล พร้อมทั้งติดตามดูแลและนิเทศการปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

การจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่มี การจัดบริการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยการทำระเบียบสละสัม จัดป้ายสนทนาให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของงานในแต่ละอาชีพ จัดบริการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม จัดบริการติดตามผล เพื่อดูความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนด้วยการสอบถามนักเรียน โดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่าครูแนะแนวสามารถดำเนินการได้ถูกต้อง เหมาะสมสอดคล้องกับหลักของการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่กล่าวถึง การบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคลว่าบริการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะมาใช้บริการแนะแนว วิธีการที่จะหาข้อมูลนั้นจะได้จากเทคนิคและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางการแนะแนว เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การใช้ระเบียบสละสัม ระเบียบพฤติกรรม การให้คำปรึกษาและการใช้สิ่งคมมิติ การบริการสนทนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูล ข่าวสาร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ บริการให้คำปรึกษามีจุดมุ่งหมายคือต้องการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาต่าง ๆ ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล บริการติดตามผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือบุคคลหลังจากที่มีรับการแนะแนวไปแล้ว เพื่อดูความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ว่ากระทำได้ดีเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขอย่างไรบ้าง (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2529) ส่วนปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพที่

ทันสมัย ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดหาข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพที่ทันสมัย ซึ่งอาจกระทำ
ได้หลายวิธี เช่น การประชุมพิเศษ การปาฐกถา การอภิปราย การจัดนิทรรศการ ทำ
จุลสาร วารสารต่าง ๆ การให้ดูภาพยนตร์ ภาชนะ สไลด์ หรือการไปทัศนศึกษาในที่
ต่าง ๆ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2529)นอกจากนั้นแล้วโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน เพื่อขอความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร
ด้านอาชีพ

การนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่
ดำเนินการนิเทศและติดตามผลด้วยการเยี่ยมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการนิเทศของ
Harris (1983) (อ้างถึงใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2535) ที่กล่าวว่า การเยี่ยมชั้นเรียน
แตกต่างจากการสาธิต คือ จะมีการเตรียมการน้อยกว่า ดังนั้นผู้สังเกตจึงสามารถหาสิ่งที่เป็
นจริงมากที่สุด ผู้เยี่ยมชั้นเรียนจะได้รับการสรุปย่อในสิ่งที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะให้บังเกิดผลดีที่สุด
และในขณะที่สังเกตควรมีเครื่องมือหรือคู่มือเพราะมีกิจกรรมเสริมหลังจากนั้น ก่อนการเยี่ยม
ชั้นเรียนก็ควรมีการคัดเลือกบุคคลที่มีลักษณะในการสอนเป็นอย่างดี เป็นผู้สอน รวมทั้งตั้งจุด
มุ่งหมายในการเยี่ยมชั้นเรียนให้ชัดเจนว่า ผู้เยี่ยมชั้นเรียนต้องการอะไร การเยี่ยมชั้นเรียนโดย
ปราศจากจุดมุ่งหมายจะไม่ทำให้บังเกิดผลดีแต่อย่างใด ผู้วิจัยเห็นว่านอกจากการเยี่ยม
ชั้นเรียนแล้วโรงเรียนควรดำเนินการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การให้ความรู้แก่ครู
การสาธิต การพาไปดูงาน การบริการทางวิชาการ การประเมินผลและการวิจัย การจัด
กิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงาน การให้ไปฝึกงาน การทำให้เกิดความเข้าใจและการประสาน
งานให้ร่วมมือกันทำงาน (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2535) ทั้งนี้เพื่อให้การนิเทศและติดตามผล
วิชาอาชีพบรรลุผลดียิ่งขึ้น ส่วนวิธีการจัดการนิเทศและติดตามผลคือ แต่งตั้งคณะกรรมการ
นิเทศภายในโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศและติดตามผลได้อย่าง
เหมาะสมเพราะผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนของตนอยู่แล้วย่อมจะมองเห็นปัญหาและ
ลู่ทางที่จะนิเทศการศึกษาให้ได้รับผลดีที่สุด บุคลากรที่โรงเรียนคัดเลือกและแต่งตั้งขึ้นเพื่อ
ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา
และหัวหน้าสายต่าง ๆ ส่วนปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดบุคลากร
ที่มีความรู้ด้านการนิเทศโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533)
ที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่บุคลากรขาดเทคนิคและทักษะในการนิเทศการจัดวิชาอาชีพ บุคลากร

ขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการนิเทศการจัดวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดประชุมอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการนิเทศ และติดตามผลให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือการจัดหาเอกสาร คู่มือการนิเทศและติดตามผลให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ใช้วิธีติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ด้วยการสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ ส่วนครูแนะแนวใช้วิธีการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาอาชีพ ด้วยการสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ เช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามประเมินผล โดยวิธีการสอบถามเพียงอย่างเดียว ไม่เป็นการเพียงพอ โรงเรียนน่าจะมีวิธีติดตามประเมินผลวิธีอื่นที่จะช่วยทำให้การติดตามประเมินผลชัดเจนขึ้น เช่น การศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงาน การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมเพื่อขอความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โรงเรียนต้องกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการติดตามประเมินผลให้ชัดเจนด้วย ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลโดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการวัดผลและประเมินผลโดยตรง โรงเรียนควรติดต่อหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มโรงเรียน หรือหน่วยศึกษานิเทศก์ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความรู้ เรื่องการติดตามผลและประเมินผลวิชาอาชีพ จัดประชุมครู ชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการติดตามประเมินผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการพัฒนาได้ ทำให้วางแผนได้ตรงเป้าและแก้ปัญหาได้ตรงจุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพด้วยวิธีแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ หากโรงเรียนต้องการให้การดำเนินการติดตามประเมินผล

รับผิดชอบของกรรมการให้ชัดเจน การกำหนดแนวทางการติดตามที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือในการติดตามประเมินผลและการสรุปผลการติดตาม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) กล่าวว่า การติดตามผลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจแก้ไขปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้ผลงานเป็นไปตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนในด้านปัญหาผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดการติดตามที่จริงจัง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงครูอาจารย์และบุคลากรในโรงเรียนให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล และร่วมมือกันดำเนินการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1. ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของโรงเรียน อันจะทำให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร

2. ควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว รวมทั้งครูผู้สอนวิชาชีพ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการวิชาอาชีพ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

1. ควรสำรวจแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ทรัพยากรและแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น นำมาจัดทำเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพและเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ภายในจังหวัด อำเภอ เพื่อให้โรงเรียนนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

2. ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนวิชาอาชีพ เกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ควรมีการนิเทศติดตามผลการจัดวิชาอาชีพ เพื่อให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษากับครูอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

โรงเรียนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิชาอาชีพเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น หรือ การจัดให้มีการอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพขึ้นในโรงเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์
2. ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดวิชาอาชีพ ทั้งภายในและนอกโรงเรียน มีการประสานงานและร่วมมือกับชุมชน โดยให้โอกาสแก่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดวิชาอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ
3. ควรมีการนิเทศติดตามผลการจัดวิชาอาชีพ โดยเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด หรือ ในเขตการศึกษา
2. ควรศึกษาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับการจัดวิชาอาชีพ ในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย